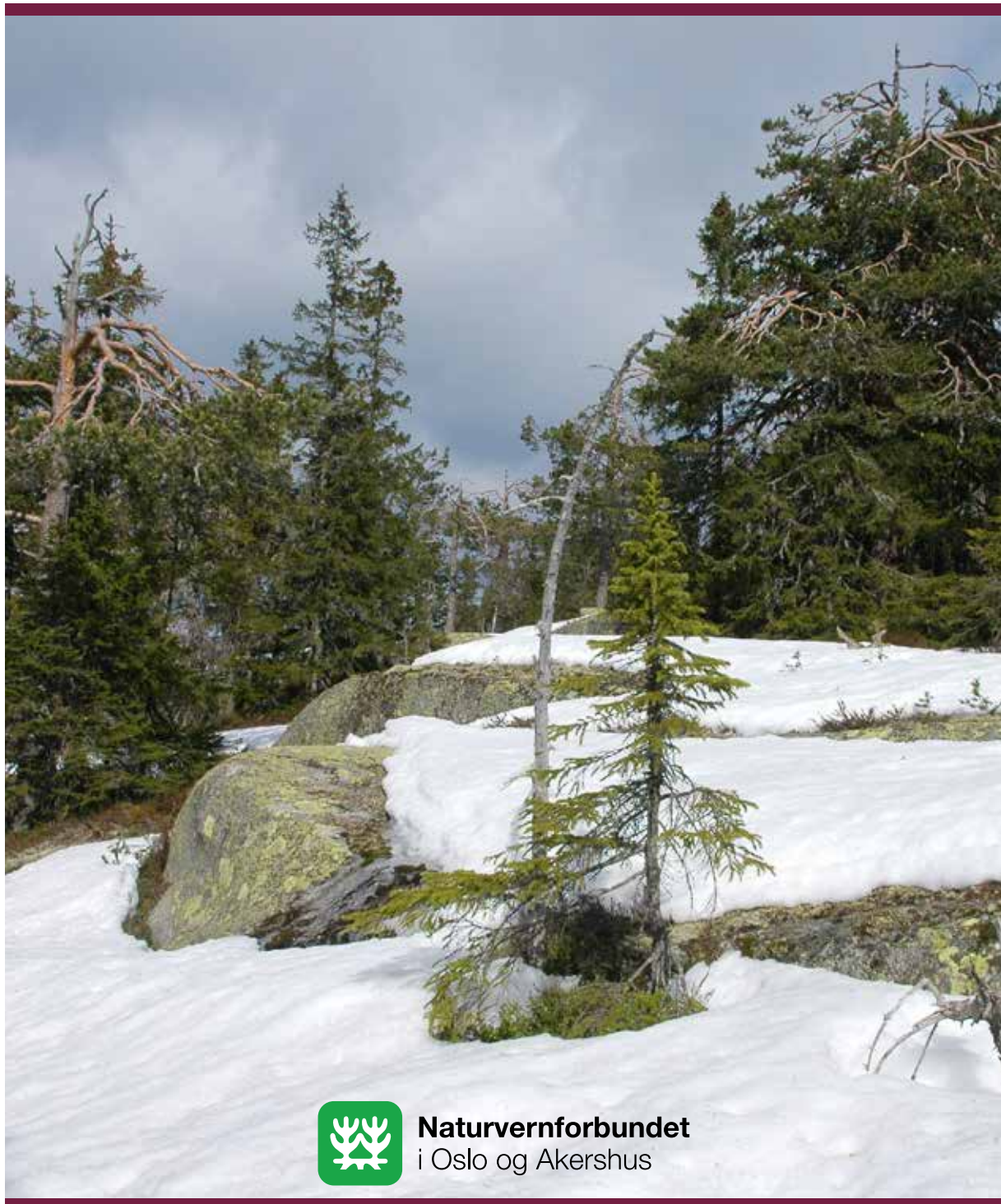


INNKALLING TIL ÅRSMØTET 25. MARS – SE SISTE SIDE

GREVLINGEN

MEDLEMSBLAD | NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS (NOA) | NUMMER 1 | 2014 | 33. ÅRGANG


100 ÅR
NOA 1914–2014



Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

AKTIVITETSKALENDER

VELKOMMEN til spennende turer og interessante foredrag i jubileumsåret 2014 (1. HALVÅR)



ONSDAGSFORUM

Sted og tid: Mariboegs gate 8, Miljøhuset, 5. etasje, kl. 18.00 – 20.00
Hovedfokus: Friluftsliv, naturopplevelser og livskvalitet

05.03.2014 Kan naturopplevelser formidles? Innleder: Live Danielsen, Statens naturoppsyn. Natur virker positivt på helsa, slår forskere fast. Evner vi alle å suge inn naturopplevelser, og kan verdien av slike opplevelser formidles til andre? Hvilken verdi har naturopplevelser i vår kultur? Refleksjoner med utgangspunkt i 9 dybdeintervju om naturopplevelser.

19.03.2014 Landskap og lokal natur som grunnlag for identitet og velferd. Innleder: Morten Clemetsen, Institutt for landskapsplanlegging, UMB. Om den europeiske landskapskonvensjonen: Hva handler den om og hvilken betydning har den hatt? Hva betyr natur for menneskenes velferd? Hvordan kan vår velferd styrkes gjennom aktiv deltakelse i å utvikle framtidens landskap.

02.04.2014 Nærfriluftsliv. Byutvikling, grønne lunger og korridorer. Innleder: Hanne Thoftedahl, Vista Analyse AS. Er rekreasjon og bilfri framkommelighet i konkurranse med utvikling av kommersiell virksomhet, boligområder og transport mulig?

ONSDAGSKVELDSTURER | Nærturer til NOAs seire

23.04.2014 Tur til Østensjøvannet, naturreservat og miljøpark

En tur i en mosaikk av naturtyper, med et yrende liv av insekter, planter og fugl, fugleskjul i vannkanten, åpne bekkedrag

og det nasjonale våtmarks-senteret på Bakkehavn. Vi får også informasjon om RAMSAR-konvensjonen. Ta med kikkert.

Turleder: Audun Skrindo – naturveileder, tlf 470 24 884

Oppmøte: kl. 17.30 på P-plassen i sørenden av Østensjøvannet, i Østensjøveien, (Nærmeste T-banestasjon: Bøler).



Grågås ved Østensjøvannet.

Foto: Espen Nordhagen.

07.05.2014 Maridalen. Et vernet landskap

Om Maridalens historie, ett av de sju viktigste kulturlandskapene i Norge. Om kampen for vern og mobiliseringen mot golfbaneplanene. Med vernet i 2001 ble NOAs visjon om en vernet korridor fra fjord til «fjell» i Oslo en realitet. Gjennom middelalder ruinene på Hovedøya, Akerselva med sine kulturhistoriske industri-miljøer, Maridalens agrarhistoriske kulturlandskap og videre inn i gammelskogen med Mellomkollen ble naturreservatet komplett.

Turleder: Christian Børs-Lind, rådgiver i Naturvernforbundet, tlf 905 77 182
Oppmøte: kl. 17.00 på Hammeren, (Buss 51).

21.05.2014 Bygdøy folkepark. En kongstanke blir virkelighet

Tur til Dronningberget, Sæterhytten, gjennom lindeskogen til Wedelmonumentet. Deretter til Hengsejordene for å avslutte på Rodeløkken kafe. Turlengde ca 2 timer.

Turleder: Forfatter Bredo Berntsen, æresmedlem i NOA, tlf 909 61 265
Oppmøte: kl. 17.00 ved Frognerkilen holdeplass, (30-bussen).

SØNDAGSTURER SE SIDE 19

GREVLINGEN

Medlemsblad
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus (NOA)
Maridalsveien 120
0461 Oslo

Telefon 22 38 35 20
noa@noa.no
www.noa.no

Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør:
Tonje Schou Teigland
920 28 149
tonjesteigland@outlook.com

Forsidebildet:

I eventyrskogen på Storflåtaflaka. NOA reddet en av fire forekomster av den kritisk truede arten storporet flammekjuke noen hundre meter fra der bildet er tatt. Foto: NOA

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2014
All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel. Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

BLI MEDLEM
GI NATUREN EN STEMME

MEDLEMSKONTIGENT:
Hovedmedlem: 390,-
Familiemedlem: 450,-
Student: 175,-
Pensjonist: 175,-
Kontoret på Vøienvolden er åpent mandag, tirsdag og torsdag, kl. 10–14.

Grevlingen blir trykket på 100% resirkulert papir og er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.

Trykk: IT Grafisk
Opplag: 5.200



LEDER

Mitt navn er Tonje Schou Teigland og jeg skal være redaktør for Grevlingen nå som Frithjof har takket for seg. De faste spaltene hans har vi heldigvis fått med oss videre.

Hvordan formidle naturvernsspørsmål og miljøengasjement? Det lurte jeg på når jeg begynte på media graden. På NOAs nettside står det at å «fremme kunnskap om naturen» er et viktig virkemiddel i naturvernarbeidet. Men når man har kunnskapen – hvordan formidle den på riktig måte? Og hvordan skal man best representere, inspirere til og rapportere fra folks samspill med naturen ved hjelp av alle moderne kommunikasjonskanaler?

Jeg er interessert i å få frem den viktige faglige kunnskapen, men også det naturlige enkle og lekne med naturen. Et bilde av favorittstedet eller favorittreet kan inspirere. Det skal ikke mye til for å inspirere andre eller få andre til å dele noe som er spesielt for dem. Jeg tror delekulturen vil gagne naturvern og øke naturengasjementet blant folk. Jeg er interessert i medlemmers forhold til Grevlingen og hvordan nye medlemmer oppfatter den. Og hva naturrelasjonen til folk er nå til dags. Naturen er kanskje det stedet hvor vi kan slappe av, et sted å bare være. Kanskje er voksende røtter et bra botemiddel mot en voksende følelse av rotløshet i det travle dagliglivet.

Jeg er født og oppvokst i NOAs trakter og er selvfølgelig forelsket i naturen vår. Min erfaring med NOA, som begynte sommeren 2012, er at det blant annet er et dedikert og frittallende miljø. Dette synes jeg kommer bra frem i Grevlingen, og det skal det fortsette å gjøre.

Jubileum

NOA skal feires: hundre år med hardt arbeid! Grevlingen er 31. Enda ung, men med nye klær. Vi håper dere liker den nye layouten. I aktivitetsplanen for tiden fremover finner du arrangerte turer til NOAs seire. I et innlegg er æresmedlem i NOA Erik Sture Larre gratulert med dagen og hyllet for sin innsats. Han fyller nemlig 100 år den 31. Mars i år og er med det 30 dager eldre enn NOA! Jubi-

leum er tiden hvor viktige forkjempere blir hyllet og takket. Jeg vil også benytte muligheten og takke dem for flotte innlegg i denne Grevlingen. Styreleder Gjermund Andersen åpner jubileumsårets første utgave med en artikkel på side 4. Her trekker han frem saker og hendelser som setter lys på NOAs kjerneverdier. Æresmedlem Bredo Berntsen har bidratt med artikkelen «Historien» om NOAs historie, med viktige detaljer om naturvern både generelt, og i denne delen av Norge. I tekstene vil du også lese at feiringen har et alvorlig bakteppe: De neste hundre. Under et jubileum kommer naturlig nok også fremtiden, naturarven, i fokus. Og da selvfølgelig også artsvern. Bredo Berntsens bok «Død som en dodo» har satt et preg på denne utgaven av bladet. Frithjof Funder har skrevet anmeldelsen av boken i slutten av bladet. Nils Christian Stenseth har skrevet forordet til boken, som her publiseres som den første artikkelen i en ny spalte som skal følge oss videre, med navnet «den gravende grevling». Dette er en sterk og dyp tekst som setter den gravende lista for denne spalten. God lesning!

Tonje Schou Teigland, redaktør

INNHOOLD

- Aktivitetsplan
- Ved en milepæl
- Den gravende grevling
- Invitasjon til medlemsfest
- Areal – en begrenset ressurs
- Hyllest til Erik Sture Larre
- Diktet «Fossekallar» av Olav H. Hauge
- Hva du kan gjøre!
- Båttur på fjorden med veteranbåt
- Jørgen Stubbesitter
- Bokspalten
- Sett og Sakset
- Lokallagene
- Invitasjon til årsmøte



Tonje Schou Teigland.

Foto: privat.

Grevlingen gir seg ikke, men forsvarer innbitt sin region. Grevlingen biter seg derfor fast og slipper ikke tak før hensikt og mål er nådd. Dette er også NOAs oppgave.

Ved en milepæl

«Om hundrede år er allting glemt» skrev Hamsun i diktsamlingen «Det vilde kor». Men slik er det ikke alltid. Framsynte handlinger og tanker følger heller Håvamål: «Fe døyr. Frender døyr. Eg veit noko som aldri døyr: Ord om mannevit mykje».

Uansett om man er enig med Naturvernforbundet i ett og alt, er det vanskelig å si annet enn at initiativtakerne til «Landsforeningen for naturfredning i Norge», som også var de samme som dro i gang det praktiske naturvernarbeidet igjennom NOAs «stamfar»: «Østlandske kredsforening for naturfredning i Norge», var kloke og meget forutseende. Den stadig mer omseggrípene omformingen av naturen i menneskets tjeneste vekket tanker om at det kunne finnes grenser, både for naturens bæreevne og for veksten. Og tanker om at noe måtte gjøres.

Naturverntanken oppsto ikke i Norge, og selv om vi var først i verden med å opprette et miljøverndepartement, så har alltid inspirasjonen kommet utenfra. Foreningens stiftere hentet mye av sin inspirasjon fra Europa, og det forteller sitt at NOAs første æresmedlem var den tyske professoren Hugo Conwentz. I minneordene om Conwentz i årsberetningen for 1922 heter det at ved hans død «mistet det internasjonale naturfredningsarbeide sin virksomste og mest indflydelsesrike forkjæmper, ja vi kan trygt si sin egentlige grundlægger.»

Tankene til Conwentz hadde god grobunn mange steder, også her i Norge. Artsvernet sto sterkt, alt fra starten. Skulle bare mangle, med så mange naturvitenskapsfolk involvert. Foreningens første «seier» var fredning av planten eseltistel på Hvaler prestegård. Årsberetningene vitner om stor interesse for artene, og en rekke artikler gir grunnleggende og særdeles god informasjon om



ulike arter og om viktige områder for å ta vare på artene. En rekke arter ble foreslått fredet, og vern av deres leveområder var, og er, blant foreningens viktigste oppgaver. Kampen for å bevare den norske bjørnestammen og dens hjem i Vassfaret var en gjenganger etter krigen, og førte til at forfatteren Mikkjel Fønhus ble æresmedlem, både i «Østlandske» og i Landsforeningen.

Et annet trekk i foreningens tidlige historie, som også kan spores i dagens virksomhet, er kjærligheten til natur og viljen til å ta vare på den lokale naturen som kilde til inspirasjon, som en del av identiteten, og som en del av en arv vi plikter å levere videre til kommende generasjoner:

«Meget er gaat tapt -; men endnu er her nogen minder igjen som vi maa verne mot dem som vil lægge alt øde om os, som vil røve fra os vort hjemlands, vor hjembygds karakteristiske præg. Endnu dunderer nogen fosserinde mellem fjeldvæggene som de gjorde det da landet blev bygget. Endnu finder vi dypt inde skogpartier, hvor urskogen staar som den stod, da bare fredløst folk søkte ind i skogdypenes øde. Endnu kretser vaak og ørn om de vilde tinder ...»

Denne kjærligheten til natur omfattet i

I eget-tråkket spor i eventyrskogen ved Nordre Langvann i Lillomarka.

særlig grad det merkelige og det imponerende i naturen, og en stor innsats er lagt ned for å verne store og rare trær. Ikke bare ble «Den gamle mester» i Krødsherad vernet allerede i 1914, men nær sagt for alle fredede trær på Østlandet har foreningen hatt en finger med i spillet. Og at trærne fortsatt opptar mange mennesker, opplever vi hver vår, når fortvilte naturvenner ringer og ber om hjelp til å stanse motorsagene.

Natur som inspirasjon, identitet og kultur, og som en naturarv, sto sentralt fra starten, og står sentralt i dag, ja denne kjærligheten til natur er for mange selve drivkraften for år etter år å kjempe i motvind i en streven for at også etterkommerne skal ha tilgang til fri natur. Arbeidet med eventyrskogene, som har bragt foreningen så mange gleder de siste 12 årene, må sies å være en nær direkte videreføring av tanker og holdninger hos stifterne og de etterfølgende styrever. Det samme kan sies om arbeidet for å sikre viktige kulturlandskap, som f.eks. Kolsås-Dælivann, Maridalen, Svartskog og Bygdøy. Heller ikke her er vi i mål, kampen om Tanumplatået har fulgt foreningen i 50 år, og nye angrep må slås tilbake i jubileumsåret.

Også arbeidet med skog og skogvern har sin rot i foreningens urtid, slik sitatet over viser.

Som en sammenhengende linje i arbeidet er også kampen for å bedre forvaltningen av naturen, særlig gjennom arbeidet for å få etablert nye lover og gjennom å ta disse i bruk. Stifternes innsats for den første naturvernloven er nevnt, og i alle senere revisjoner av denne loven har foreningen vært aktive. Det samme gjelder plan- og bygningslovgivningen, miljøinformasjonsloven og skogbruksloven. Ikke bare har vi hatt innspill i lovenes tilblivelse, men vi har også vært tidlig ute med å ta reglene i bruk, teste dem ut i praktisk forvaltning. En særlig fjær i hatten i nyere tid er NOAs fullstendige seier over Løvenskiold, Skogeierforbundet og NORSKOG i Høyesterett i 2010 om retten til miljøinformasjon. Den dommen inngår i lærebøkene til de kommende jurister, og bragte NOA Flaviusprisen, Norsk Presseforbunds åpenhetspris, for 2010.

Til slutt et eksempel på en sak uten linjer tilbake, på annen måte enn at de viser en uheldig utvikling. Blant stifterne var det svært mange skogbrukere, og deres bidrag

«Den gamle mester»
i Krødsherad. Vernet i 1914.



til foreningens virksomhet og fraværet av konfliktsaker mellom naturvern og skogbruk gir et vitnesbyrd om en næringsvirksomhet som i liten grad opplevdes som en trussel mot naturen. Ja skogbrukerne i foreningen var pionerer i områdevernet. Skogdirektør Saxlund må sies å være vår første skogverner, gjennom initiativ til administrativt vern av en rekke teiger på statsgrunn. Og visste du, kjære leser, at noen av de første vernede skogene ble gitt i gave til foreningen, allerede på 20-tallet? Karlshaug i Nittedal og Stubberud skogpark i Bærum er flotte eksempler. Det var først etter krigen at gnisningene oppsto. Med flatehogstens inntog, og etter hvert dominans, ble det opplagt for enhver som ferdes i skogen at dette brøt radikalt med fortidens metoder. Ja, det hele kunne nesten sammenliknes med jordbrukets monokulturer: en art av en alder på store, sammenhengende flater. Korte omløpstider, tett ungskog og hogst av ikke utvokste trær. Ikke rart det ble «krig».

Samtidig kan skogkampen stå som et symbol på håpet om en bedre framtid: Skogvernet har gått tregt, men er i ferd med å løsne. I Marka har vi fått vernet 8 % av arealet på 20 år, på landsbasis 2,5 %. Diskusjonen om de to globale miljøutfordringene, klimaødeleggelsen og truslene mot naturmangfoldet, viser at skogvern og den gamle måten å drive skogbruk på er en vesensforskjellig bedre forvaltning enn industriskogbruken. Og gledeligst av alt: Interessen for et nytt, det vil si et skogbruk tuftet på en del gammel vis-

dom, er økende, særlig utenfor landets grenser. Det lar seg gjøre å drive et mer miljøvennlig skogbruk økonomisk, og det gir også bedre virkeskvalitet.

Og da er sirkelen sluttet: Som i 1914 henter foreningen inspirasjonen fra tankestrømmer utenfra, tilpasser dem til norske forhold, og prøver å endre samfunnet i en retning som gagnar natur og etterkommere.

Som jeg skrev i Grevlingen 3/2013 er det tid for både å pleie vår kontinuitet, samtidig som vi fornyer oss i pakt med tiden og de utfordringene vi møter. Vår utholdenhet og vedvarende press i en del saker gjør at vi med hånden på hjertet kan si at vi har betydd en forskjell. Noen av disse sakene er vi antageligvis nødt til å følge, også i de neste hundre år. Men det må ikke være til hinder for å engasjere oss i nye og aktuelle problemstillinger som følger av samfunnsutviklingen. Prosessen «NOAs syn på...», som styret har startet, er tenkt som en oppstart på nye fagområder, og det er vårt håp at du som leser dette skal engasjere deg i denne prosessen, eller i andre sider av foreningens virke. For det er vårt viktigste kjennetegn: Vi er en idealistisk forening, der det er de aktives innsats og interesser som avgjør hvem vi er og hvordan vi agerer. Frivilligheten utgjør en tredje sektor i samfunnet, som både skal konfrontere næringslivet og forvaltningen med våre utfordringer. Slik er NOAs stemme en del av demokratiet, av meningsbrytningene som i sum bestemmer samfunnsutviklingen i årene som kommer. NOA trengs, også de neste hundre år!



Vinteren er kommet til Spålen.

Foto:NOA

Foreningens årsberetninger fra 1914 til 1963 blir i disse dager scannet og digitalisert, slik at enhver kan få tilgang til disse perlene. Dokumentene vil bli lagt ut på www.noa.no i løpet av våren.

DEN GRAVENDE GREVLING

Nils Christian Stenseth er professor i evolusjonsbiologi og leder for Centre for Ecological and Evolutionary Synthesis (CEES), Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo. Han har gitt oss en bearbeidet tekst av forordet hans til Bredo Berntsens bok «Død som en dodo» (2013, Akademika forlag, Oslo).



Nils Christian Stenseth

Vi kan ikke fortsette slik!

Opp gjennom livets historie på jorda har arter hele tiden dødd ut, noe som i neste omgang har gitt opphav til, eller rettere sagt plass til, nye arter. På denne måten ser vi gjennom fossilrekken at arter gjennom tidene erstatter hverandre. Det som er nytt i vår tid, er at vi mister arter raskere og i større antall enn tidligere. Det er i hovedsak fem grunner for dette: (1) Vi innskrenker stadig artenes leveområder, og områdene som er igjen blir stadig mer oppstykket; (2) jakt og fiske, som vi kan kalle høsting, leder ofte til overbeskatning av arter; (3) vi påvirker klimaet; (4) vi forurensar; og (5) vi introduserer nye (og fremmede) arter til et gitt område, noe som ofte forstyrrer den økologiske interaksjonen mellom de sted-egne artene. Sistnevnte er blant annet et resultat av vår tids globalisering: vi reiser stadig mer over hele jorden og tar ofte med oss en og annen blindpassasjer. Ofte virker disse fem forholdene sammen, noe som fører til at vondt blir verre. I bunn og grunn har alle disse truslene sin egentlige årsak i den enorme befolkningsveksten vi opplever i verden i dag – og i den globale velstandsøkningen. Befolkningsveksten må stoppes; og skal vi få til en reell global velstandsøkning (noe vi bør forsøke å få til), må noen av oss senke kravene til ressurstilgang og ressursbruk.

I dag forsvinner arter raskere enn vi makter å beskrive dem: det er som om vi brenner opp alle bøkene i et bibliotek før vi har fått katalogisert dem – for ikke å snakke om før vi får lest dem. På den andre siden har vår evne til

å oppdage nye arter – og dermed å beskrive jordas egentlige biologiske mangfold – blitt mye bedre med dagens genetiske metoder. I dag opplever vi stadig vekk at det vi trodde var én art i virkeligheten er mange arter. Dette betyr i neste omgang at hver enkelt art kan bestå av langt færre individer enn hva vi opprinnelig trodde – og dermed være enda mer sårbar for utryddelse enn vi visste. Vi kan ikke fortsette slik. Men det trenges politisk mot og vilje for å stoppe – eller i det minste å redusere – denne omfattende utdøingen. Det trengs mot, fordi skal vi stoppe denne utviklingen vil vi måtte legge om vår livsførsel. Og skal vi få politikere til å bidra på en slik måte, er det viktig med kunnskap. Her bidrar Bredo Berntsens bok med verdifull folkeopplysning: vi forstår at noe må gjøres, og hvorfor vi må stemme på de politikerne som vil ta fatt i utfordringene. De politikerne som ikke allerede gjør det burde selvsagt samtidig innse viktigheten av dette temaet, og blir de mange nok som gjør det, kan de få det mot som skal til for å endre vår atferd.

Mainstream

Miljøvern må bli “mainstream” – ikke noe bare de små miljøpartier kjemper for. Noen politikere gjør mer enn andre for å få naturvern inn i dagligdags politikk. I så måte er det grunn til å trekke fram den Californiske guvernøren, Gerald “Jerry” Brown. For vel halvannet år siden leste han en oversiktsartikkel om emnet publisert i det velrenom-

merte fagtidsskriftet Nature. Dagen etter ringte han opp førsteforfatteren av denne artikkelen, Tony Barnosky, og sa noe i retning av dette: "Dere forskere vet tydeligvis langt mer enn hva vi politikere vet at dere vet – og mye av det dere vet, bør vi vite for å få til en god politikk for denne planeten – deriblant California. Kan ikke dere sammenstille denne kunnskapen i en lett tilgjengelig rapport – en rapport jeg (guvernøren) og andre politikere og beslutningstakere kan bruke i vår politiske hverdag?" En gruppe av oss, 17 forskere fra hele verden, laget en slik rapport som vi overleverte til guvernøren rett før sommeren 2013. Guvernøren likte det han fikk – om enn det var skremmende. Nå framhever han denne rapporten i mange av sine

politiske samtaler – deriblant med Kinas President som Brown traff sommeren 2013.

Det er på denne måten moderne naturvern kan bli "mainstream" politikk. Vi må med andre ord få politikere som tør å spørre om informasjon og som i neste omgang tør å bruke denne kunnskapen. De vil neppe våge å bruke denne innsikten i sitt politiske arbeid før et flertall av velgerne forstår at de må velge politikere som våger å gjøre så.

Boka "Død som en dodo" skrevet av Bredo Berntsen er en av mange bøker som bidrar med kunnskap om hvordan vi har ødelagt naturen og fortsetter å gjøre det – samt hva som gjøres for å stoppe ødeleggelsen. Den har også et fint format som er lett å ta med seg på reise.

VI INVITERER VÅRE KJÆRE MEDLEMMER TIL NOAs BURSDAGSFEST PÅ TRYVANNSSTUA



VI Fyller 100 ÅR, og ønsker å feire dette sammen med dere som utgjør NOA, og som bidrar til arbeidet med å ta vare på natur og miljø i Oslo og Akershus.

Når du melder deg på ønsker vi gjerne at du gir oss beskjed om du blir med på fellesturen innom Frønsvollen.

DEN 24. MAI INVITERER VI DERFOR DEG TIL FESTLIG LAG PÅ TRYVANNSSTUA.

Dersom du ønsker å gå innover til Tryvannsstua i samlet flokk, med en sprudlende tur innom Frønsvollen, møtes vi på t-banen som går kl. 14.56 fra Majorstua. Passer det best å komme direkte til Tryvannsstua, så ønsker vi deg velkommen kl. 18.00.

Siden Tryvannsstua har begrenset kapasitet, er det første mann til mølla, og seneste påmeldingsmulighet er 15. april.

Ønsker du å delta i bursdagsfeiringa er det en egenandel på kr 395,- som inkluderer en tre-retters middag med et glass drikke, samt velkomstdrikk. Drikke utover dette betales av den enkelte.

Vi gleder oss stort til en kveld med musikk og taler, flotte bilder og gode historier. Vi er også så heldige å få besøk av Gert Nygårdshaug, som blant annet har skrevet Mengele Zoo. Alt ligger altså til rette for en kveld med god stemning i selskap med andre naturvenner.

Ønsker du å melde deg på sender du oss en mail på noa@noa.no som du merker «Medlemsfest 24. mai». Du kan også ringe oss. Vi gjør oppmerksom på at påmeldingen først blir gyldig når egenandelen er innbetalt. Beløpet betales til kontonr. 1280 05 02347 (NOA) og må merkes «medlemsfest».

BLI MED PÅ NOAs 100-ÅRS FEST!

På Frønsvollen venter forfriskninger!



Foto: Jens Gram.

INVITASJON

Areal – en begrenset ressurs. NOAs syn på arealplanleggingen i Osloområdet.

Dette er et sammendrag av NOAs drøftingsinnspill til regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus. NOA kommer her med innspill til hvordan man best kan ta hensyn til natur og miljø i samarbeidet om å spare areal og redusere trafikk.

Drøftingsdokumentet har sterk vekst som en forutsetning, men har ingen problematisering av sammenhengen mellom vekst og bærekraft. Er vekst en naturlov? Hvor mye vekst tåler natur og miljø? En drøfting av dette dilemmaet bør legges til grunn for den videre behandlingen av planen.

Areal er en begrenset ressurs. Våre barns framtid, velstand og livskvalitet er avhengig av vår arealforvaltning i dag. Arealforvaltning er nøkkelen til naturvern, miljøvern og klimavern.

Vi må slutte å bygge ned leveområdene for truede arter, registrerte naturtyper og andre viktige biotoper. Vi må slutte å bygge ned dyrkbar jord. Vi må slutte å bygge ned grønne lunger og andre viktige rekreasjonsområder.

Skal vi få dette til må vi fjerne byen og tettstedene innenfor eksisterende byggegrenser, slik at de blir mer areal-effektive. Vi må bygge tettere og høyere, samtidig som vi skaper god bo- og livskvalitet. Mest mulig av ny utvikling må på kort sikt styres til noen få knutepunkter. Ved valg av knutepunkter for slik videreutvikling må de som i minst mulig grad belaster viktige arealverdier prioriteres framfor videreutvikling av steder som fordrer ytterligere nedbygging av kornjord eller store biologiske verdier. Få og store knutepunkter er bedre enn mange små i forhold til arealforbruk/transport. De utvalgte tettstedene må, innenfor en

klar avgrensning mot omkring-liggende arealer, få utvikle seg til selvfungerende byer, med minst mulig spredning utenfor disse.

For å unngå kø, kork og kaos, må utbyggingen skje langs jernbanenettet og langs eksisterende og forlengede T-banelinjer. Bygging av ny jernbane- og ny T-banetunnel under Oslo er avgjørende for å få etablert effektive og tilstrekkelig kapasitetssterke skinnegående løsninger. Veksten i transportarbeid må tas kollektivt, ytterligere utbygging av veikapasitet må unngås.

Dersom veksten i regionen ikke dempes må vi også tenke langsiktig på nye byer på lavproduktive arealer, uten store naturverdier. For å finne egnede områder for slike byer, må plansamarbeidet utvides til å omfatte hele Osloregionen. En kombinasjon av de skisserte strategiene «Næringsaksen» og «Ringbanebyen» vil både kunne ivareta behovet for konsentrasjon langs de viktigste jernbanestrekningene, mulighet for utbygging av nye byer på uproduktiv/lavproduktiv mark og skape et meget effektivt transport-system, som i stor grad reduserer behovet for bilbruk. Det forutsetter en arealpolitikk som innebærer sterk konsentrasjon av byene, og at det ikke bygges et veinett med høy kapasitet mellom byene.

For å få til disse løsningene, må man løsrive planarbeidet fra hensynet til dagens kommuner og vekst i hver enkelt av disse. Kommunestrukturen har historiske årsaker, men er ikke egnet til å møte dagens utfordringer i Osloregionen, og bør derfor endres. Planen som utarbeides må være robust og varig, og den må være bindende for alle planaktører.

FOSSEKALLAR

Modige fossekallar!
Djervt dukkar de
i kaldt svart djup
etter livberging, skjek vatn av fjøri,
slær ein kvisten song,
dukkar på nytt.
Isen bit under føtene.
Snøtung rimut vinter
eldar hjarto dykkar.
Enno ei opi råk
Til strøymande vatn.

Olav H. Hauge *Frå Dropar i austavind* (1966) Tilbudt Grevlingen av hans enke Bodil Cappelen med vennlig hilsen.

Østlandske Naturvernforening / Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 1914–2014 – en kort historikk

Dette er første del av en spennende og detaljrik historisk artikkel skrevet av forfatter og æresmedlem i NOA Bredo Berntsen. Artikkelen fortsetter i neste utgave av Grevlingen.



Trollkjerringene bever av frykt for solens stråler på Velohøgda.

En ny opplysningstid

1700-tallet i Europa blir gjerne kalt opplysningstiden. Da ble rasjonalitet og individets rettigheter løftet frem. Jeg ser det slik at tiden fra midten av 1800-tallet og like til vår tid har også vært en opplysningstid når det gjelder naturforskning og naturvern.

Konkret viste denne nye opplysningstiden seg ved opprettelse av nasjonalparker, vedtak om naturlovverk og nydannelser innen statsforvaltningen. I Sverige ble hele ni nasjonalparker opprettet i 1909, med Sarek som den mest kjente. Polen fikk sin første nasjonalpark i 1922 – Bialowieza – som vernet de siste eksemplarene av det europeiske bisonkveget. Gran Paradiso ble Italias første nasjonalpark i 1932; med den vernet man den siste flokken av alpesteinbukker.

Hvordan var så situasjonen i Norge? Jo, også her markerte den grønne bølgen seg. Det var særlig kultur- og naturforskerne ved universitetet i Kristiania og ved de naturhistoriske muséene i Stavanger, Bergen, Trond-

heim og Tromsø som gikk i spissen med nye holdninger til naturvern.

Nå hadde man også tidligere hatt elementer av lover som regulerte jakt, fiske og skogbruk. Men nå kom det mer bredde og konsekvens i vernearbeidet. Pionérhandlingen var fredningen av beveren. Det var den første virkelig vidsynte, effektive og konsekvente fredningen av en dyreart på prinsipielt naturverngrunnlag i Norge. Og – typisk nok – det var zoologiprofessorene Halvor H. Rasch (1805–83) og Robert Collet (1842–1913) som var ildsjelene bak fredningen. De grep inn i siste liten. Beveren hadde ikke lenger levedyktige bestander i Finland og Sverige, og hos oss var det bare igjen en stamme på rundt 100 dyr på Sørlandet. Med den nye jaktloven av 1899 ble beveren totalfredet og dermed berget som art i Norge. En stor, veksende og levedyktig beverstamme ble resultatet.

Mange av våre kjente kunstnere – forfattere, musikere og malere – og deres innsats i denne tiden og i årene fremover, dannet også et kulturelt bakteppe som bidro til å øke forståelsen av og gleden over naturen. Jeg kan nevne Arne Garborgs dikt Haugtussa, Edvar Griegs Våren og Harald Sohlbergs Vinternatt i Rondane.

Slik utviklet det klassiske naturvernet seg, hvor man var opptatt av å bevare det nasjonale særpreget ved natur og kultur. For naturvernet, eller naturfredningen som var det begrepet som da ble mest brukt, ble naturen vurdert ut fra sin egenverdi – det som ofte kalles verdirasjonelle grunner. Naturen som en nyttbar, materiell ressurs, ut fra formålsrasjonelle grunner, kom i annen rekke. Dette var det synet på naturen som lenge hadde vært helt dominerende.

Industrisamfunnet som trussel

I økende grad ble naturvernet også skapt fordi mange mente at det nye, ekspanderende industrisamfunnet truet naturens verdier og mangfold. Dette kom klart til uttrykk hos professor i botanikk, Nordahl Fisher Wille (1858–1924), i hans foredrag 17. mars 1909 i Det Norske Geografiske Selskab i Kristiania: Om Naturens Mindesmærker og deres Bevarelse. Han la ikke skjul på at det var mye å frykte:

«Naturens Utseende forandres mere og mere i vort Fædreland, ligesom i alle andre kultiverede lande, og den Jordoverflade, som Naturkræfterne har tildannet i Tidernes Løb, blir forandret og ofte ødelagt ved Menneskenes Indgriben. De oprindelige samfund af Dyr og Planter ødelegges, eller forandres ved at deres Livsbetingelser omdannes, og ofte træder Kunstprodukter isteden.»

Etter dette skjellsettende foredraget nedsatte selskaps styre en komité som arbeidet hurtig, og allerede i november samme året ble det fremmet et lovforslag om en naturfredningslov. Det ble lagt størst vekt på de naturvidenskapelige og naturhistoriske interessene. Arbeidsdepartementet, som fikk lovforslaget oversendt, ga meget raskt grønt lys for dette. Også Stortinget så positivt på lovforslaget, og 25. juli 1910 var Lov om naturfredning et faktum.

Komitéen vurderte det også nødvendig å gå videre med forenings- og opplysningsarbeid. Man gjorde en henvendelse til en rekke av landets fremste personligheter for å få dem til seg i spissen som innbydere til en ny forening. Av dem som underskrev innbydelsen var kjente navn som statsminister Gunnar Knudsen, Fridtjof Nansen, Halfdan Koht og Kristine Bonnevie.

Ekspedisjonssjef Thorbjørn Heyerdahl, skogdirektør Michal Saxlund og professor Wille la så frem forslag om lover for en Landsforening for Naturfredning i Norge. Et forslag basert på en oppbygning av kretsforeninger ble vedtatt 18. februar 1914. Landsforeningen skulle konstitueres når tre kretsforeninger var opprettet. Det skjedde i oktober 1916 etter at det var opprettet én kretsforening for Østlandet, én for Trøndelag og én for Nord-Norge.

Østlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge opprettes

Den første av kretsforeningene som ble konstituert var Østlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge (ØKN). Det skjedde 29. april 1914 med ekspedisjonssjef Thv. Heyerdahl som formann.

I årene som fulgte hadde mesteparten av det som skjedde av naturvernvirksomhet i Norge sitt utspring i kretsforeningene. Og den mest sentrale av dem var ØKN, som da dekket hele østlandsområdet og deler av Sørland-

det med fylkene Hedmark, Oppland, Telemark, Buskerud, Aust-Agder, Vest-Agder, Vestfold, Østfold, Oslo og Akershus.

Nå er det klart at kretsforeningene arbeidet i nær kontakt med landsforeningene, men de enkelte foreningene hadde sitt særpreg og sin egen historie. I det følgende er det derfor hensikten å gi noen av hovedtrekkene ved historien til Østlandske Kretsforening frem til det nåværende Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. Det blir altså historien om en virksomhet i et hundreårsperspektiv.

Østlandske Kretsforening gikk i starten straks i gang med å kjempe frem vern av dyr, planter og områder. Noe av det første man gjorde var å frede eika Den gamle mester på Krødsherads prestegård (1914), kjent fra Jørgen Moes dikt. Denne tradisjonen med å frede enkelte gamle, frodige løvtrær, søylegraner eller mektige furutrær ble en fast tradisjon i vernearbeidet gjennom alle år. I 1914 ble også en unik tistelart, eseltistel, fredet på Hvaler prestegård.

Ellers ble vern av skogsarealer prioritert. Først fikk man fredet en urskogteig på 60/70 dekar, Skultervannsåsen i Drangedal, Telemark – tilbudt foreningen til fredning av eieren A/S Sannæs (1916). Så fulgte vernet av 70 dekar urskog av gran og furu i Rørtveit statsskog i Evje, Aust-Agder (1917). Et stykke furu-urskog på 70 dekar, Blessum-kalkkveven i Vågå, ble også fredet (1918).

Nå var ikke foreningen helt tilfreds med den nye loven om naturfredning fordi man mente at den ikke ga hjemmel for opprettelse av naturparker. Som følge av dette kom i 1916 et tillegg til loven.

Mellomkrigstid

På samme måte som hverken bønder, tradisjonelle embetsmenn eller trelastaristokratiet på 1700-tallet så positivt på myndighetenes forsøk på å styre skogressursene på en bærekraftig måte, fikk også naturvernet på 1900-tallet merke at denne ideologien ikke helt vant tilslutning blant folk flest i den første tiden. Men gradvis vakte vernetanken økende interesse blant en del mennesker – særlig naturvitere, embetsmenn og offiserer. Slik var det også innenfor østlandsområdet. Positive signaler ble gitt i form av verdifulle naturgaver fra forskjellige grunneiere. Den første var den alt nevnte Skultervannsåsen. Her kan også nevnes Toftelholmen i Oslofjorden utenfor Hurum. Den er med sine 110 dekar interessant av geologiske og botaniske grunner. Holmen ble skjenket som gave til kretsforeningen av kammerherre Håken Mathiesen og Anthon B. Nielsen og fredet ved kgl. res. 20. juni 1919. I 1921 fredet eieren, H. Tveter, ved tinglysning, syv dekar frodig løvskog på eiendommen Østensjø, Aker herred, Akershus fylke. Året etter kom det igjen en gave – nemlig Karlshaugen urskog på omtrent 110



Forkjemperen Hanna Resvoll-Holmsen fra forsiden av boken «En grønnsått og hennes samtid» (2007) skrevet av Bredo Berntsen.

dekar i Nordmarka, gitt av godseier Herman Løvenskiold. Skogen ble fredet ved kgl. res. 16. mars 1922.

Enda to gaver gledet ØKN. Først fredningen av rundt 12 dekar – Versvik plantepark i Eidanger – i 1928. Her finnes vakre orkidéarter som olavsbolle og flueblomst. Gaven ble gitt av Norsk Hydro. Året etter, i 1929, ble Stubberud skogpark på 100 dekar ved gården Nordhaug i Bærum skjenket ØKN av daværende eier, oberst Egeberg-Ottesen. Den ble fredet samme året, og regnes som landets første edel-skogreservat!

Også myrer og våtmarker interesserte de verneaktive. Særlig var Fokstumyra på Dovre vurdert som viktig å bevare som et verdifullt naturdokument. ØKN arbeidet derfor ivrig for å få det fuglerike myrlandskapet bevart; noe som skjedde i 1923. Det ble en viktig verneseier i mellomkrigstiden.

Vi har sett hvordan botanikeren Wille advarte mot den tiltakende industrialiseringen. Ikke minst vannkraftutbyggingen ble dramatisk, som da Rjukanfossen, Tyssestregene og Skjeggedalsfossen – tross protester – ble lagt i rør.

En av dem som kraftig tok til motmæle mot denne utbyggingen var Hanna Marie Resvoll-Holmsen (1873–1943), dosent i plantegeografi ved Universitetet i Oslo 1921–38. Fra 1921 til 1926 var hun suppleant (vararepresentant) til ØKNs styre. Fra 1926 til 1940 var hun styremedlem.

Det var i 1916, under botanisk feltarbeid i Sjudalen og Jotunheimen, at hun fikk nyss om at det forelå planer om utbygging av Gjende, Bessvann og Sjudalsvannene. Sjelden i vår naturvernshistorie har noen arbeidet så iherdig for å få forhindret at et viktig naturområde skulle ødelegges.

Den unge plantegeografen bidro til at både Landsforeningen for naturfredning og Den norske turistforening engasjerte seg for å forhindre utbygging av Gjende og Sjoa. I Turistforeningens årbok i 1917 skrev hun om hvor viktig Gjende var som naturdokument og hvordan hun fryktet ødeleggelse: «Der før som en skræk i mig ved det eventyrlige syn – en skræk for, at industriens lange, knoklede arm skulde stikke sig herind mellom fjeldene og øse av Gjendes smaragdgrønne vand.»

I 1921 skrev Landsforeningen til Kirke- og undervisningsdepartementet og viste til Hannas mange advarsler. Selv var hun i Skog- og vassdragskomiteén i Stortinget og la frem en ansøknings om at Gjende ble unntatt fra utbyggingen. Da reguleringene i Jotunheimen ble sluttbehandlet av Stortinget i 1923, ble Gjende og Sjoa holdt utenfor planene!

Et fjellterreng som tidlig ble sett på som verneverdig er en kalkrik fjellrygg langs den vakre fjellsjøen Helin i Valdres. Den ble av forskerne sett på som en botanisk perle. Verneinteressene, med støtte av de private eierne i området, fikk myndighetene til å frede området i 1930 under navnet Helin nasjonalpark. Det var egentlig et plantefredet areal.

Opplysningsarbeid

En av hensiktene med opprettelsen av Landsforeningen og kretsforeningene var å drive opplysningsarbeid. Østlandske fulgte opp dette da foreningen i 1930 utga brosjyren *Vern norsk natur* med et opplag på 10 000 eksemplarer på bokmål og 5000 på nynorsk. Her het det blant annet: «Skal vi ikke reise oss til vern om våre store og små dyr! Skal vi ikke reise oss til vern om våre planter og trær! Skal vi ikke reise oss til vern om partier av vårt vakre land! Så etterkommerne kan se hvordan her så ut, og naturforskerne kan få anledning til å studere videre og lære oss sammenhengen og utviklingen. La oss ikke etterlate oss et ribbet, et naturfattig Norge!»

Året etter ble brosjyren sendt ut av Kirke- og undervisningsdepartementet til kolestyrer, ungdomsskoler og høyere skoler.

Fra 1928 til 1931 var ildsjelen Hanna Resvoll-Holmsen også redaksjonssekretær, og vel også redaktør av bladet Norge, Tidsskrift for vårt land. Reiseliv, Turistvesen, Natur, Folkeliv. Bladet ble i denne perioden utgitt av Østlandske, med mellom seks og ni numre i året, og hadde høy trykkt teknisk kvalitet. Slik kunne moderne fotografier komme til sin rett. Hanna hadde en rekke flotte artikler og fotografier i bladet, blant annet en lengre artikkel om, og et fascinerende fotografi av Stubberud skogpark i 1929, samme året som vernet fant sted.

Erik Sture Larre

Dette er en hyllest til jubilaranten Erik Sture Larre som også fyller 100 år i år. Under årsmøte 26.mars 2012, rett før han fylte 98, ble han utnevnt til æresmedlem og her kommer talen som ble holdt i denne anledning.

Styret i NOA foreslår overfor Årsmøtet at Erik Sture Larre utnevnes som æresmedlem i NOA.

Erik hadde ikke anledning til å være tilstede her i dag, fordi han skulle på «tjenestereise»: I en alder av 97 år ble han i fjor gjenvalgt for fire nye år i en rekke valgkomitéer og utvalg i forskjellige sparebanker. Så denne uka er han i Bergen, Trondheim, Bodø og Tromsø. Han ville gjerne holde foredrag her i dag, om 65 års arbeid med Marka, men da han hørte hvilken dag det var måtte han beklage – da var han opptatt. Erik er født 31. mars 1914, og blir altså 98 år på lørdag.

Erik er mest kjent som «Markagrensas far» – eller riktigere: en av de to fedrene. Nils Houge unnfanget idéen og publiserte den, Erik effektuerte den. Grensa ble gått opp, tegnet detaljert inn på kart og presentert for kommunene som et faktum det bare var å forholde seg til. Og slik ble det.

Erik begynte i Oslomarka Friluftsråd (nå Oslo og Omland Friluftsråd) i 1945 og har siden vært meget aktiv i denne paraplyorganisasjonen vår: Sekretær 1946 -1965, Formann 1965 – 1987, Ordfører i Rådet 1987 – dd.

Foruten arbeidet med Markagrensa, var kampen for å servituttbelegge viktige friluftsområder i Marka en svært viktig oppgave for OOF, som Erik deltok i med iver. Kampen hindret utparselering av store deler av Marka til hyttetomter. Gyrihaugen, Heggelivann, Nordmarksvassdragets nedbørsfelt og en rekke andre områder med nedslagsfelt til drikkevannskilder fikk beskyttelse mot bebyggelse.

MD ble opprettet i 1972 – og Marka var en hovedsak fra starten. MD nedsatte et «Rådgivende organ for en flerbruksplan for Oslomarka», der Erik var den sentrale aktøren fra organisasjonene; strategen. For å styre arbeidet, startet han og OOF – i samarbeid med NOA, OOT og flere – et kjemppearbeid med flerbruksplaner for de ulike delene av Marka.

Arbeidet i MD-utvalget resulterte i MDs Flerbruksplan for Oslomarka av 1976, med det første forslaget til en Markalov.

Kampen for gjennomføring av Flerbruksplanen og vedtak av den nye loven i perioden 1976 -81 var en skuffelsens tid i Markasaken. Ikke bare tok flatehogstene og veibyggingen grådige jafs av Markas kvaliteter. Men hele den flotte planen, mange års arbeid og forhåpning så ut til å lide et endelig nederlag. Tap på tap, fra skanse til skanse. Men Erik ga seg ikke, lot seg ikke slå til bakken av motgang. Og erfarte det vi alle gjør i slike kamper: At ingen tap er uten ele-

menter av framgang og framtidige muligheter – ikke minst i form av at Markasaken ble mentalt forankret i alle aktørers hoder – og lå der som et bakteppe for den senere utvikling.

Da NOA gikk til en vellykket krig mot Oslo kommunes flatehogstregime i 1986/87, var Erik en svært god samarbeidspartner, pådriver og strateg da kommunen innså at kursen måtte legges om, og inviterte organisasjoner, forskningsinstitusjoner og skogbruksinteresser til et målsetningsutvalg for kommuneskogene. Også her var Eriks innsats av avgjørende betydning. Resultatet av dette arbeidet har vært vesentlig for kommuneskogenes utvikling fra værsting til forbilde.



Erik Sture Larre.

Foto: Vidar Rind

Erik er en myndig, men god støttespiller og hjelper. En samlende lederskikkelse. Kompromissløs på sak, og vanskelig å ha med å gjøre, dersom du ønsket å gå på tvers av fellesstrategien. Rådgiver – nær en mentor – for mange av de mest aktive i medlemsorganisasjonene til OOF.

Naturen og det enkle friluftslivet har hele tiden stått Erik nær. Men hans virkelige mesterstykke har vært å få alle Markaorganisasjonene til å stå sammen i kampen for bevaring.

Også i den siste kampen om en egen lov for Oslomarka var Erik aktiv, til tross for at hovedtyngden av den inntrø lunge etter at han fylte 90 år. Med et fabelaktig kontaktnett, sitt lure smil og sin enorme oversikt over helhet og detaljer spilte han en betydelig rolle for å berede grunnen.

Da Markaloven ble vedtatt i Stortinget, natta mellom 2. og 3. april 2009, satt Erik og en liten kjerne av venner og Markafor kjempere på galleriet og hørte på maraton-ordutgøytelsen. Etter 64 års innsats var det kanskje først og fremst han som med loven fikk belønning for strevet. Vi kan med hånden på hjertet si at Markaloven ikke hadde blitt til uten det langvarige, dyktige og engasjerte arbeidet som Erik har lagt ned gjennom alle disse årene og det samholdet han maktet å skape blant organisasjonene. For dette ønsker vi i NOA å takke ham, og foreslår overfor Årsmøtet at Erik Sture Larre utnevnes til æresmedlem i vår forening.

Vi ber om forsamlingens bifall!

Enten du har lyst til å være aktiv eller ønsker å gi en gave...

NOA TRENGER DEG!

Bli med og hjelp NOA med å videreformidle det vi arbeider for. Bidra med godt humør eller ressurser inn i et fellesskap som brenner for å ta vare på våre umistelige naturverdier, og som har grønne formål for både Marka, by, bygd og fjord.

Hva kan du gjøre?

Først og fremst, bli medlem – og verv medlemmer. Er din familie medlem, hva med dine venner?

Som medlem gir du oss (deg, NOA og naturen) tyngde når vi skal være en stemme for de som ikke kan stå opp for seg selv. Gjennom medlemskap støtter du ikke bare Naturvernforbundets viktige påvirkningsarbeid, du legger også til rette for praktisk naturvernarbeid for våre mange frivillige. Vi håper også at du vil bli et aktivt medlem! Meld deg inn ved å sende en sms med NATUR til 2377.

Bli NOAs grønne venn, gi et fast beløp i måneden, som skattefri gave. Du kommer på vår e-postliste, og vil få beskjed fra oss når *Grevlingen* og NOAs ark er tilgjengelig på våre hjemmesider.

Hvordan bli NOAs grønne venn? Gå inn på vår hjemmeside eller ta kontakt med oss på e-post noa@noa.no

Gi NOA en jubileumsgave. Vi fyller hele 100 år, og dersom du har du lyst til å ønske oss til lykke med de neste hundre, blir vi hoppende glade!

Alt du trenger å gjøre er å betale inn ønsket beløp til kontonr: 1280.0502347. Merk gjerne innbetalingen «jubileumsgave».

Praktisk NOA-arbeid

Er du interessert i naturvern og nettsidearbeid? Hos oss kan du kombinere det.

Vi søker noen som vil være med på å bygge opp og vedlikeholde hjemmesiden og Facebook-siden til NOA. Du er glad i å formidle, og har et godt og lettfattelig skriftspråk. Du har et engasjement for naturvern og har lyst til å motivere flere.

NOA ønsker å nå ut til flere, både medlemmer og andre potensielle naturvernere, gjennom hjemmesiden ønsker vi å spre naturkunnskap, og å formidle naturglede og engasjement for naturen i Oslo og Akershus med en positiv og aktiviserende tilnærming.

HVA DU KAN GJØRE!

BLI AKTIV!


100 ÅR
NOA 1914 - 2014

I NOA er det mange muligheter og måter å være aktiv på. Dersom du brenner for et spesielt tema kan du bli med i en av våre arbeidsgrupper. Ønsker du å delta på enkeltarrangement eller aktiviteter, har du mange muligheter.

Faglig påfyll og utvikling gjennom NOAs arbeidsgrupper

MARKAGRUPPA: Ønsker du å jobbe med problematikk knyttet til hogst, med å ta vare på våre vakre og gamle urskoger (eventyrskoger) og å diskutere aktuelle faglige problemstillinger i et engasjert fellesskap? Ta kontakt med Bjørn på bjanfa@gmail.com

ARRANGEMENTSGRUPPA: Vil du være med og gjennomføre NOAs ulike arrangement og aktiviteter, legge opp aktivitetsplanen og komme med innspill på hvilke arrangement NOA bør gjennomføre? Da bør du bli med i arrangementsgruppa. Planlegging og kontakt med eksterne og interne foredragsholdere og turledere, gjennomføring og oppfølging under arrangementene. Ta kontakt med Aud på aud.kvam@hotmail.com

FRØNSVOLLEN: Vi leier denne vollen, vakkert plassert i Nordmarka. Her setter vi i stand bygninger og fjøs og har blant annet beitedyr om sommeren, en egen bikube gruppe og egen grønnsakshage i vakre omgivelser. Frønsvollengruppen arrangerer dugnader og samlinger, middager og bikubedager. Vi håper flere vil være med på våre aktiviteter. Ta kontakt med Nikolai på nikolainorman@gmail.com

NOAs syn på...

Sammen med andre medlemmer kan du være med og påvirke NOAs politiske plattform og hva NOAs syn skal være i viktige naturvernsspørsmål. Her vil du sammen med andre aktive få faglige innspill og lære mer om interessante tema. Samtidig vil du ha muligheten til å påvirke din organisasjon og dele dine syn.

DE ULIKE GRUPPENE ER

- Framtidig samferdsel i Oslo/arealutvikling og samferdsel i Osloregionen
- Forvaltning av vann og vassdrag
- Skog, skogbruk og skogvern – skogens rolle i klimasammenheng
- Forvaltning av fjorden

Har du et ønske om å gjøre verden litt bedre? Har du naturvernsaker du brenner for? Vi oppfordrer deg til å bli med i en eller flere av våre «NOAs syn på...» - arbeidsgrupper. Send mail til gjermund@noa.no

Ulike aktiviteter og arrangementer

Den 30. mars er det fuglekassedag på Frønsvollan og vi gjør klart for årets fugler. Dersom klimaet tillater det vil vi også ha årets første bikubesamling denne helgen.

Den 26. - 27. april blir det Frønsvollendugnad i kjent stil med fellesmiddag på lørdag. Her skal vi blant annet ha stimerking fra Frognerseieren til Frønsvollan og i Eventyrskogen nord for Frønsvollan. En kjempesamling til å bli godt kjent utenfor allfarvei, og de vanlige stiene.

Den 18. mai er Frønsvollengruppa så spreke at de gjennomfører en minidugnad for å forberede for besøk fra de som skal videre til Tryvannsstua på medlemsfest den 24. mai.

Den 24. mai er det NOA-fest på Tryvannstua i forbindelse med 100 årsjubileet. Se også side 8.

Se også vår aktivitetskalender på side 2 og side 19 for å se hvilke jubileumsaktiviteter vi har foran oss.

Drama i Gunneruskrysset

Byen er rik på stubber nå. De fleste er for spinke til å sitte godt på – symbolene på at god vilje ikke alltid er nok, fagkunnskap skal også til, og litt mindre eksos.

Nettopp forlatt én slik stubbe stopper jeg opp ved Gunneruskrysset, langsomt blir jeg klar over at her utspiller det seg et lite drama. Det er ikke mange kryss i Oslo som har flere kryssende veier og tettere trafikk enn Gunneruskrysset. Det er folket som har stoppet opp på fortauet og gisper høylytt som får meg til å bli vår dramaet. En liten rotte, ikke så liten heller, løp mellom raske bilhjul fra alle kanter. Hun hadde vel forvillet seg opp av kloakken, eller jaget opp av en påpasselig vaktmester. Vekk fra ungene sine på jakt etter mat, som alle oss andre. Nå var det ikke mulig å komme tilbake igjen. Skadedyret. Hatobjekt nummer én i vår byfauna.

Et femtitalles mennesker har stoppet opp og bivåner dramaet. Jeg oppfatter høylytte sukk fra nærmeste gatehjørne når hun akkurat så vidt unngår bilhjulet i sine vanvittige



sprang hit og dit i et heseblesende tempo øyeblikk for øyeblikk – som i en kryss-ild på slagmarken. En kloakkrottes liv transformeres til et objekt for vår medlidenhet i en elementær situasjon på liv og død. Men brede glis viser seg også i frydefull forventning om dramaets uunngåelige utgang, knusingen under bilhjulet og gørrspruten. Jeg velger en tredje vei, og skynder meg vekk før det hele er over.

Dramaet minner om selvmorderen som står klar til å hoppe ut. Hjelpemannskaper og naboer forsøker intenst å overtale ham til å la det være. Da lyder en stemme fra de blodtørstige: «Hopp, din feiging!» Han hoppet.

...

Hjemme venter et vesen i den andre enden av sympati-skalaen, naboens trivelige pud-deltispe Leika. Hun og jeg skal gå en lang kveldstur i dag, litt i moll.

Vi høres av.

Båttur på fjorden med veteranbåt

Bli med på en flott dag på fjorden! NOA har chartret S/S Vollan en ekte toppseilskonnert. Vi skal bli kjent med fuglelivet, og det mangfoldet som finnes i indre Oslofjord på denne tiden av året. En kjentmann vil også fortelle oss om naturreservatene, ferdselsrestriksjonene i fjorden og den betydning dette har for fuglelivet og de rødlistede artene.

Etter tre timer på sjøen vil de som ønsker det ha mulighet for å gå i land på Gressholmen, hvor vi tar en piknik og ser oss litt rundt på øya. De som vil kan også returnere direkte til Rådhusbygga, i stedet for piknik.

Ta med deg kikkert og klær etter forholdene. Dersom du ønsker å bli med på piknik, ta med litt mat og drikke.

Fremmøtesenest kl. 10.50 på Akershusutstikkeren ved skur 33. Båten kaster loss nøyaktig kl. 11.00. Båtturen varer fra kl. 11.00 til kl. 14.00.

PÅMELDING

For denne turen er det påmelding via telefon 22 38 35 20 eller på epost til noa@noa.no.

Men husk, her er det førstemann til mølla, så meld deg på så tidlig som mulig.



PRIS KR 150,-
(betales kontant ved ombordstigning), barn gratis

Turleder:
Georg Reiss, Naturvernforbundet Oslo Vest,
tlf.: 901 42 331

SKREMMENDE
LESNING FOR EN
LITEN GREVLING
– DETTE SKJER
VEL IKKE MEG?

BOKSPALTEN

Dau som en sild!

En av NOAs sentrale «frivillige» medarbeidere, Bredo Berntsen, har flere imponerende naturvern- og kulturarbeider i bokform bak seg, fra mange av Østlandske naturvernforenings små temahefter til tungvektere som Naturvernets historie i Norge fra 1977 (senere gradvis utviklet til Grønne linjer i 2011) og Norsk natur – farvel? samt Norsk urskog og gammelskog (begge med Sigmund Hågvar).

Mindre kjent er kanskje Løperkongen Mensen Ernst fra 1986 hvor han hadde funnet ut hvem denne mannen var som foretok langdistanseløp som budbringer mellom storbyene i Europa, nemlig en husmannsgutt fra Sogn. Likeledes hvordan han fikk reist en bauta i stein med bronserelieff over Hanna Resvoll-Holmsen ved Gjendes bredd, nasjonalhelligdommen hun nærmest egenhendig reddet fra utbygging – boken *En grønnsstrømpe og hennes* samtid fra 2007.

Nå foreligger en tilsynelatende upretensios liten bok med fortellinger om utdødde og utdøende arter og om hvordan det skjedde og fremdeles skjer; *Død som en dodo*. Et oversatt engelsk uttrykk *Dead as a dodo* som på norsk nærmest vil si *dau som en sild*. Forskjellen er bare at dodo-fuglen klarte seg ikke. Kapitlene er delt inn i tre bolker: *Rovdrift, Besinnelse og Fortsatt besinnelse?* Først tar han for seg mammuten og hva arkeologer/paleontologer har funnet ut så langt om hvorfor den ble borte. Videre dodoen, den var stor og tung som en kalkun, men kunne ikke fly. Den to tonn tunge uroksen, matressursen for dem

som tenker i de baner, ble sist sett i Polen under en krig med svenskene 1655–60. Hva man vet om geirfuglens endelikt er også med, og vandrefalkens med flere. Når det gjelder biosonen var det svært nære på, men så ser det ut til at man har besinnet seg. Det samme gjelder beveren, steinbukken, blåhvalen og hvalrossen.

Det arbeides intenst mot utryddelseskrefte for å bevare mange arter gjennom lover og konvensjoner, og Bredo gir en oversikt. Utsatt er så forskjellige arter som ne-shornet og gorillaen, pandaen, biene og humlene.

Miljøvern må bli «mainstream» skriver Nils Chr. Stenseth i forordet. Folkeopplysning må til for at politikerne skal tørre, og klare å ta tak. I sin kortfattede og oversiktlige form bidrar denne boken i høy grad til det.

Omtalt av Frithjof Funder



Bredo Berntsen
Død som en dodo
– og andre fortellinger
om truede arter
Akademika forlag
Oslo 2013
133 sider

NATURGLEDE OG KAMP I HUNDRE ÅR

Jubileumsboken «Naturglede og kamp i 100 år» er på det nærmeste klar til trykking. Den blir på drøye 160 store, billedrike sider.

Boken starter med et nyskrevet skogsdikt. Deretter følger tre aspekter av hvorfor vi holder på med naturvern – opplevelsen, fysisk og psykisk helse, og naturens egenverdi. Bredo Berntsen beskriver historien fra Østlandske Kredsforening til dagens NOA, og vi får samtaler mellom ham og Sigmund Hågvar, Gjermund Andersen og Jens Gram.

Gjermund tar for seg NOA og skogbruket, Markaverntet og eventyrskogene. De andre større sakene er skrevet av aktive og lokalkjente NOA-medlemmer: om Vassfaret, Fokstumyra, Nordre Øyeren, Stubberud skogpark, Bygdøy, Kolsås-Dælivann, Tanumplatået, Maridalen, Østensjøvannet, og Gaupesteinmarka.

NOAs viktige arbeid for barn og unge får også plass. Likeledes NOAs rettsaker, og i et siste kapittel ser Paul Hofseth på tiden frem mot neste hundreårsjubileum – i 2114.

Boken selges fra kontoret og av et selgerkorps av veteraner og andre, som garanterer for eksempler for ti solgte hver. Meld deg gjerne på!



JUBILEUMSBOKEN KOMMER I APRIL!



SETT OG SAKSET

Hør på Fagforbundet!!

Det er endringene lokalt som kan få ned utslippene, ikke evige diskusjoner om karbonfangst og kvoter. – Jeg har en usvikelig tro på å ta i bruk kompetansen blant de ansatte for å kartlegge klimautslipp ved hver enkelt arbeidsplass, endre virksomhetene og redusere utslippene. Bruk den kompetansen som fins.

Stein Guldbrandsen i Fagforbundets politiske ledelse – gjengitt i Fagbladet 12/2013.

Kunsten å leggje band på seg sjølv

Di mindre viljestyrke, di lettare har du for å spele bort pengar, køyre i fylla, ha ubeskytta sex, eller hente opp alt som er av olje frå havbotnen. ...

Grunnen til det igjen er som vanleg å finne hundretusenvis av år tilbake, då me stort sett gjekk rundt og tenkte på éin ting: neste måltid.

Agnes Ravatn i Dag og Tid 20. desember 2013.

Må vårt budskap ikles kримens gevanter for å nå frem – Mordet på Hansson?

Vår suksess ligger i kontrasten mellom det gode samfunnet og det groteske drapet. Krim leses bare i stabile demokratier, det finnes ikke i diktaturer.

Krimforfatter Liza Marklund i Aftenposten 22. desember 2013.

LOKALLAG I NOA

Send rettelser til noa@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I ASKER

Kontaktperson: Jan Häusler, Postboks 332, 1372 Asker, 982 99 667, asker@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I BÆRUM

Kontaktperson: Bjørn Kåre Salvesen, Postboks 252, 1319 Bekkestua, 976 76 690, bjorn.kare.salvesen@online.no

NATURVERNFORBUNDET I FET

Kontaktperson: Liv Grøtvedt, 920 97 204, fet@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I LØRENSKOG

Kontaktperson: Unni Aas, 67 90 28 10, unni.aas@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NANNESTAD/GJERDRUM

Kontaktperson: Kåre Hombles, 926 96 375, k.hombles@online.no

NATURVERNFORBUNDET I NES

Kontaktperson: Karin Olsen, 63 90 93 90, nes@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET PÅ NESODDEN

Kontaktperson: Peter Schjøberg, 66 91 48 50, pschjo@hotmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NITTEDAL

Kontaktperson: Hiltrud Hemmersbach, 67 07 95 44, naturvernittedal@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I OPPEGÅRD

Kontaktperson: Mariella Memo, marimemo@online.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO NORD

Kontaktperson: Åke Hartmann, Ullevålsveien 52, 0454 Oslo, 901 01 415, ake.hartmann@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I OSLO VEST

Kontaktperson: Georg Reiss, 901 42 331, oslovest@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO ØST

Kontaktperson: Eirik Gran, 958 31 400, osloost@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I SKEDSMO

Kontaktperson: Birgitta Prøis, 977 17 485, birgitta@flangset.net

NATURVERNFORBUNDET I SKI

Kontaktperson: Stein Kr. Martinsen, 930 81 173, gaupestein@online.no

NATURVERNFORBUNDET I VESTBY

Kontaktperson: Kristian Vahl Østbye, Ugleveien 15, 1555 Son, 971 74 728, kristobye@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I ÅS

Kontaktperson: Hans Erik Lerkelund, 64 96 39 99, lerkelund@gmail.com

NATUR OG UNGDOM/NNV - OSLO STUDENTLAG

Kontaktperson: Andreas Haakonsen, 908 65 822, andreashaa@gmail.com

NATUR OG UNGDOM/NNV - UMB

Kontaktperson: Tore Styve Johansen, naturvern.umb@gmail.com
(les mer på Facebook: <https://www.facebook.com/naturvernomb>)

KONTAKTPERSONER I REGIONER UTEN LOKALLAG

FROGN Kontaktperson: Sylvi Ofstad, 64 93 59 43, s-ofstad@online.no

SØRUM Kontaktperson: Helge Njaa, 905 00 728, helge.njaa@goodtech.no

ENEBAKK Kontaktperson: Kjell Arild Ødegård, 473 82 810

AURSKOG-HØLAND Kontaktperson: Yvonne Ødegaard, 477 12 456, yvonneodegaard@gmail.com

AKTIVITETSKALENDER

VELKOMMEN til spennende turer og interessante foredrag i jubileumsåret 2014 (1. HALVÅR)



SØNDAGSTURER | Dagsturer til NOAs seire

23.03.2014 Tur til Trillemarka, Norges største naturreservat, en av de store naturvernseire Vi går på ski over Øvre Tråenvatn og Store Øytjern mot Haranatten, før tilbaketuren, 5-6 km med bålstund undervegs. Tur gjennom gammel åpen furuskog og inn i gammel granskog. Vi ser den sjeldne gule ulvelaven, gamle furugadder og passerer en gammel seter ved Øytjern. Undervegs og ved bålet fortelles om vernekampen for Trillemarka. Tilbake ved bilene ca kl 17- 18. Ta med:ski/ vinterklær og sitteunderlag, matpakke og drikke.

Turlleder: Dag Kjærnet, tlf 922 11 132

Oppmøte: kl. 11.00 ved stasjonsstasjonen i Prestfoss. Derfra i biler til Sandsbråten, bomveg forbi Grytevatn til enden av veien.

27.04.2014 Tur til Kolsås - Dælivann- landskapsvernområde Tur til et gammelt kalkbrudd og en hul eik, til stedet der "Gutten med siljefløyten" ble malt, et naturreservat med sjelden ask-snelleskog, helleristninger fra bronsealderen, Sætertjern, Kolsåsstupenenaturreservat. Deretter ned mot Dælivannet, gjennom gjengroende beitemarker og tilbake til Vallerbuss-stasjon, via et lite reservat med alm-lindeskog. Varighet: 4-5 timer. Ta med mat og drikke, bruk godt skotøy som tåler fuktighet.

Turlleder: Sigmund Hågvar, UMB, tlf 917 14 510

Oppmøte: Valler stasjon (bussholdeplass) kl. 11.00

25.05.2014 Båttur på fjorden med veteranbåt Naturvernforbundet i Oslo og Akershus har charteret S/S Vollan, en ekte toppseilskonnert som tar oss ut til naturperler i indre Oslofjorden. Fuglelivet er på denne årstiden mangfoldig og spennende. Fokus vil være på naturreservater, ferdselsrestriksjoner i fjorden, dens betydning for fugleliv og rødlistede arter. En guide fra Oslofjorden friluftsråd vil informere oss om sjøfugl, hekkeplasser m.m. Mulighet for ilandstigning på Gressholmen på vei tilbake for felles ekskursjon og piknik (retur med vanlig rutebåt til Vipptangen). Ta med kikkert, klær etter forholdene og piknik/drikke til Gressholmen. Man kan også returnere direkte til Rådhusbrygga hvis man ikke vil være med på Gressholmen. Påmelding via epost til noa@noa.no så tidlig som mulig, førstemann til mølla! Pris: kr 150,- (betales kontant ved ombordstigning), barn gratis. Det er mulighet for å kjøpe mat og drikke om bord.

Turlleder: Georg Reiss, Naturvernforbundet i Oslo Vest, tlf 901 42 331

Oppmøte: Akershusutstikkeren, skur 33, litt før kl. 11.00 (Båtturen varer fra kl. 11.00 – 14.00)

Påmelding via telefon eller epost til noa@noa.no så tidlig som mulig, førstemann til mølla!

15.06.2014 Tur til Spålen-Katnosa | NOAs største markaseier Heldags fottur til en av NOAs største seire i Markaarbeidet. Storskog, villmark og sjeldne arter, men også kulturminner og lettgatte eventyrskoger.

Turlleder: Gjermund Andersen, NOA, tlf 952 26 402

Oppmøte: Grorud T kl. 10.00. Avreise med biler til Sinnervelta.

VED SPØRSMÅL TA KONTAKT MED NOA 22 38 35 20 ELLER TURLLEDER

Påmelding via telefon eller e-post til noa@noa.no

Si fra om du kan stille med bil ved påmelding.

SETT OG SAKSET

Ta skrivebordet fra en gjennomsnittsbyråkrat ...

... for ein kan ikkje rekne vilt- og tamreinkjøtt som økologisk sidan det ikkje kan dokumenterast kva dyra har ete! Gardbrukar og amanuensis em. Dag Aanderaa i Aftenposten 27. desember 2013.

Kun på ski kan de virkelig ta seg fri

Vær så snill, ikke flere debatter om skigående næringslivsledere.

Oppslag i Klassekampens bokmagasin 28. desember 2013, i et essay av Simen Tveitereid

Flere medskyldige i «systemet»?

Skjøtt ulv – må i fengsel.

Retten mener den ulovlige felling av ulven har voldt fare for betydelig skade på naturmangfoldet. Det vises blant annet til at ulven er en kritisk truet art i Norge i henhold til Norsk rødliste 2010 og at det er spesielt viktig at ulven har et strengt vern i ulvesonen.

Villmarksliv november 2012 (Lest hos tannlegen – hva venteværelser kan bidra med!)

OPPFORDRING FRA REDAKSJONEN

Dersom du ønsker å bidra med en artikkel har noen tema du ønsker mer stoff om, eller har innspill, ris og ros til Grevlingen gi oss beskjed på mail: tonjesteigland@outlook.com

ÅRSMØTE

I NATURVERNFORBUNDET

I OSLO OG AKERSHUS

Det innkalles med dette til NOAs årsmøte tirsdag den 25. mars kl. 18.30
Årsmøtet finner sted i Miljøhuset i Mariboestgate 8,
i Naturvernforbundets lokaler i 5. etasje

Årsmøtet er NOAs høyeste organ,
og alle medlemmer som har betalt kontingent for 2014 har møte- og stemmerett.

SAKSLISTE

Konstituering av møtet
Valg av møteleder, referent og underskrivere av protokollen
NOAs årsberetning 2013
NOAs regnskap 2013
Arbeidsprogram 2014
Budsjett 2014
Endringer i vedtektenes § 4
Orientering om NOAs strategi
Valg av styre, valgkomite og revisor

Sakspapirer vil sendes lokallagene og Natur og ungdoms fylkesstyret senest
2 uker før årsmøtet, samt legges ut på www.noa.no.

Forslag til kandidater må fremsettes senest en uke før årsmøtet,
for øvrig vises det til NOAs vedtekter.

Forslag til valgkomiteen, ta kontakt med sidsel.selvik@evry.com
For praktiske spørsmål ta kontakt med ingrid@noa.no
For spørsmål til styret ta kontakt med gjermund@noa.no

Etter årsmøtet vil Jørn Erik Bjørndalen holde et foredrag med tittelen
«En bildevandring blant Oslofjordens herligheter».

Styret ønsker alle
VEL MØTT!



Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus